

A Kernpunten

- * De Bergrede is een samenvatting van uitspraken van Jezus, die de wet van het Koninkrijk van God aangeven. Hij vervult die wet en in Zijn Geest mogen wij de Bergrede in praktijk brengen. De Bergrede wil daarom een 'checklist' zijn.
- * Juist degenen van wie je het niet zou verwachten, worden gelukkig geprezen. Maar zij verwachten het van de HERE! Húnner is het Koninkrijk der hemelen!

B Bijbelstudie:

Vergelijk Jesaja 61:1-3 met Mattheüs 5:3-10.

Kun je ook een bepaalde structuur/indeling ontdekken in de zaligsprekingen?

Jesaja 61

1 De Geest des Heren HEREN is op mij, omdat de HERE mij gezalfd heeft; Hij heeft mij gezonden om een blijde boodschap te brengen aan ootmoedigen, om te verbinden gebrokenen van hart, om voor gevangenen vrijlating uit te roepen en voor gebondenen opening der gevangenis;

2 om uit te roepen een jaar van het welbehagen des HEREN en een dag der wreake van onze God; om alle treurenden te troosten,

3 om over de treurenden van Sion te beschikken, dat men hun geve hoofdsieraad in plaats van as, vreugdeolie in plaats van rouw, een lofgewaad in plaats van een kwijnende geest.

Mattheüs 5

3 Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.

4 Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden.

5 Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.

6 Zalig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

7 Zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.

8 Zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien.

9 Zalig de vrede-stichters, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.

10 Zalig de vervolgd en om der gerechtigheid wil, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.

C Toelichting*** Een paar dingen vooraf**

Nietzsche heeft ooit eens gezegd: "Ik heb één ding op de christenen tegen: niet dat ze christenen zijn, maar dat ze het niet zijn." Vaak genoeg is dat maar al te waar!

Want: welke christen lééft er nu ook volgens de Bergrede? Voor veel mensen is daarom de Bergrede onbereikbaar geworden.

Gelukkig is daar de laatste tijd verandering in gekomen. Men ontdekte weer, dat de Bergrede een kompas voor het dagelijks leven wil zijn. Geen leer dus van de bovenste plank, maar 'een reisgids voor christenen' binnen handbereik!

De Bergrede bevat in totaal drie hoofdstukken: Mattheüs 5-7. Nu moet je overigens niet denken dat Jezus dat allemaal achter elkaar gezegd heeft. Dan zouden de hoorders wel wat duizelig geworden zijn van al die wijsheid! Maar het gaat om uitspraken van Jezus, die Hij op verschillende momenten en bij verschillende gelegenheden gedaan heeft. In de Bergrede heeft Mattheüs al die uitspraken bij elkaar gezet.

Nu doet Mattheüs dat wel vaker. Zijn boek bestaat eigenlijk uit vijf kleine hoofdstukjes. In ieder hoofdstuk staat een gedeelte met vertellende stof en een gedeelte met een redevoering van Jezus. Elk hoofdstuk eindigt met: "En het geschiedde, toen Jezus ... geëindigd had ..." (zie 7:28; 11:1; 13:53; 19:1 en 26:1v).

Van die vijf redevoeringen is de Bergrede de langste en wellicht ook de meest bekende. Iedere redevoering geeft een aspect van het Koninkrijk der hemelen. In de Bergrede gaat het over de wet van het Koninkrijk.
(Overigens: een indeling in vijf boeken is heel gebruikelijk; denk maar eens aan de vijf boeken van Mozes of de vijf boeken van de Psalmen.)

De naam 'Bergrede' heeft daar natuurlijk ook mee te maken. Jezus heeft deze rede niet alleen uit praktisch oogpunt *vanaf een berg* gehouden - omdat Hij dan beter te verstaan was. Maar was ook Mozes niet met de woorden van Gods verbond van een berg gekomen?

In de Bijbel is de berg de plaats waar grote dingen gebeuren in de openbaring van God tot de mensen. Namen als Sinaï, Horeb, Karmel, Tabor, Sion spreken wat dat betreft voor zichzelf. Bij de Bergrede kunnen we vooral denken aan de Sinaï, de berg van de wetgeving. Daar was het dat Mozes de wet van God ontving. Nu is het Jezus, die als de Messias van Israël de wet opnieuw uitlegt en vervult!

* Haalbare kaart?

Maar alles goed en wel. Die Bergrede kan heel mooi zijn. Maar je kunt er ook als een berg tegenop zien! De wet die Jezus geeft is zo moeilijk. Hoe kun je je daar ooit aan houden? Wat heb je dan aan die Bergrede?

Ik denk dat de sleutel ligt in het feit dat het in de eerste plaats niet om de 'vraag' gaat, maar om het 'aanbod'. *In de Bergrede moet de nadruk niet liggen op wat Jezus vraagt, maar op wat Hij áánbiedt.* De Bergrede heeft allereerst het karakter van vervulde profetie. De wil van God gaat nu gedaan worden! Door Jezus en in Zijn kracht (Geest) ook door ons!

Het Koninkrijk van God hangt dus niet van ons af. Dan zou het een grandioze mislukking worden. Maar GóD zal ervoor zorgen. Daarom worden de eisen voorafgegaan door de zaligsprekingen. Dat is de poort waardoor we de Bergrede binnenkomen. Zo krijg je zicht op Gods geboden. *De eisen van de Bergrede zijn dus niet de weg tót zaligheid, maar het leven in de zaligheid.*

Heel de Bergrede is dus evangelieprediking. En in de eisen kun je zien hoe je in het leven van een gelovige de uitwerking van dat evangelie kan en mag zien.

De Bergrede zegt: jij mens, jij wordt door Christus gered. En als jij gered bent, kan er iets gebeuren, kunnen er dingen veranderen, kunnen er andere accenten en nieuwe prioriteiten komen in je leven, kun je leren spreken en handelen op een verrassende manier. Zie hier: zo kan het worden, hier kan iets van waar worden! Dit zijn de illustraties, de inspirerende voorbeelden, bij het verhaal van onze redding. Een Bergrede vol!

De Bergrede laat zien: *Wie met Christus leeft, staat onder invloed van Zijn Geest.* Bij Hém gaan deze dingen gebeuren. Dit onder andere. En dit op allerlei manieren. Inderdaad: er is sprake van spanning als we de nadruk leggen op wat God van ons verwacht. Er is ontspanning als we benadrukken wat Hij van ons kan maken. Dan wordt

de Bergrede tot je verrassing voor een christen wat *een checklist* is voor een piloot. *Een vergelijking van 'wat er staat' met 'hoe het gaat'*.

Laten we de komende schetsen maar eens 'checken' hoe dat bij ons zit.

* Een foto

Dat de Bergrede één en al evangelie is, blijkt ook al uit *het adres*. Want wie worden er zalig gesproken? Wie zijn gelukkig te prijzen? De geslaagden, de mensen 'die het gemaakt hebben', de brutalen die de halve wereld hebben, de gewiekste jongens die overal doorheen rollen ...?

Maar nee, het zijn juist *díe* mensen die, naar wereldse maatstaven gemeten, er het meest beklagenswaardig aan toe zijn.

Volgens onze begrippen moet je wat *héb*ben, wat *zín*, wat te betekenen hebben om voor een gelukkigverklaring in aanmerking te komen. Maar Jezus keert deze wereldse stand van zaken om. Zalig, gelukkig te prijzen is: wie wat mist, wie afhankelijk is, wie klein is, wie in deze wereld niet meetelt. Waarom? *Omdat zij hun hoop en verwachting op de HERE hebben!*

Zulke mensen tellen wel mee in het Koninkrijk van God!

Dat betekent dat het in het Koninkrijk van God heel anders toegaat dan in de wereld: in de wereld leven mensen op eigen krachten en uit eigen mogelijkheden. In het Koninkrijk van God leven mensen van genáde en van geschonken mogelijkheden. In de wereld leven mensen zich uit en vaak ten koste van anderen. In het Koninkrijk van God wordt de liefde gekend en beleefd - liefde die zichzelf niet zoekt ...

Die mensen zijn te feliciteren, zijn zalig. Wel acht keer!

Maar, dat betekent nou niet dat je hier met acht verschillende soorten mensen te maken hebt. Nee, het gaat om steeds dezelfde mensen. Al is het éne misschien meer op deze en het andere misschien meer op gene van toepassing. Telkens worden ze van een andere kant bekeken.

De achtergrond kun je vinden in Jesaja 61, waar het gaat over het volk Israël in ballingschap. Al lijkt de situatie uitzichtloos, toch leggen de treurende er zich niet bij neer. De gelovigen staan met lege handen, maar blijven het toch van God verwachten. Ze zien uit naar vrede en willen zich daar ook voor inzetten.

Wat God voor zulk soort mensen beloofde, wordt nu vervuld. Ze zijn te feliciteren.

- *arm van geest*: mensen die niets kunnen, met lege handen staan en daarom des te meer van God verwachten. Juist voor hen is het Koninkrijk van God!

- *treurende*: mensen die eronder lijden dat het kwaad zo vaak de overhand heeft. Zij zullen vertroost worden!

- *zachtmoedigen*: dit zijn de mensen die aan het eind zijn, maar niet kunnen terugslaan. Ze geven het over aan Hem die rechtvaardig oordeelt. Ze hebben geen stukje vaste grond onder de voeten. Maar zij beërven het land. Ze zullen een plek hebben om in vrede te wonen.

- *hongerenden/dorstenden naar gerechtigheid*: wat is gerechtigheid? Het is dat de dingen rechtvaardig verdeeld zijn, dat mensen tot hun recht komen, dat er op de aarde naar behoren wordt samengeleefd. Maar er zijn velen voor wie dit eenvoudig niet bestaat. Ze hunkeren ernaar, ze schreeuwen erom. En zij zullen verzadigd worden.

En dan komen de tweede vier zaligsprekingen. En dan blijkt dat de mensen met lege handen, toch iets dóen. Het zijn mensen met eigen initiatieven. Ze vallen op door originaliteit en vindingrijkheid.

Het gaat nu niet meer om hun *situatie*, maar om hun *houding*. Ze zijn:

- *barmhartig*: ze hebben een warm hart voor hun medemensen, al ervaren ze: ondank is 's werlds loon. Maar uiteindelijk zullen ze ervaren dat er iemand is die met ontferming naar hén kijkt. Ze zullen barmhartigheid ontvángen.

- *rein van hart*: ze richten hun hart op één ding. Niet: een beetje voor God en een beetje (veel) voor mezelf. Ze zeggen nee tegen wat iedereen zegt en denkt en doet, omdat er dingen zijn die zwaarder wegen. Ze houden God nu voor ogen. Ze zullen Hem dan ook zien.

- *vredestichter*: ze willen de minste zijn en komen bemiddelend en verzoenend tussenbeide. Ze zijn zonen van God. Hun werk wordt bekroond met deze eretitel.

- *vervolgd*: ze willen van geen compromis weten als het gaat om gerechtigheid. Daar zetten ze hun leven voor op het spel. Ze hebben vaak het gevoel alsof ze er alleen voor staan. Maar God laat ze niet vallen.

Van de gemeente die in dat spoor wil gaan, zegt Jezus:

Jullie zijn het zout der aarde ...

Jullie zijn het licht der wereld ...

Maar daar in de volgende schets meer over.

D Gesprek

- 1 Bij de zaligsprekingen moet je ook rekening houden met de joodse groeperingen tegenover wie Jezus spreekt.

Welke zaligspreking(-en) zou je aan welke groepering kunnen verbinden?

Sadduceeën	barmhartig
Farizeeën	rein van hart
Zeloten (vrijheidsstrijders)	vredestichter
Essenen (sekte)	vervolgd

- 2 Hoe kun je nu zelf weten of je hoort bij diegenen die door Jezus worden zalig gesproken?

- 3 Betekent "zachtmoedig-zijn" dat je altijd over je heen laat lopen? Zo niet, wat dan wel.

Illustreer het eens aan Mozes en Jezus (zie Numeri 12:3 en Mattheüs 21:5).

- 4 Behalve het "zalig", laat Jezus ook wel eens het "wee u" klinken (zie Mattheüs 23). Over wie gaat daar het oordeel en waarom?

- 5 Bespreek de onderstaande uitspraken met elkaar.

Welke uitspraak spreek je het meest en het minst aan en waarom?

Zalig zijn de rijken, want geld is macht.

Zalig zijn zij die met lege handen voor God staan: want zij zullen Gods volk zijn, als Hij zijn werk voleindigt.

Zalig zijn de harden, want zij gaan over lijken en bereiken iets.

Zalig zijn de lijdenden, want God zal ze troosten.

Zalig zijn de luidruchtigen en oppervlakkigen, want zij komen allen in de hemel en daarom, weg met de zorgen, weg met de angst ...

Zalig zijn zij die afzien van geweld, want God zal hun de hele aarde in bezit geven.

Zalig zij die honger en dorsten naar macht en aanzien, want zij zullen de wereld beheersen.

Zalig die verlangend ernaar uitzien dat Gods wil geschiedt, want God zal hun vurige verlangens vervullen.

Zalig de egoïsten, want hebben is hebben en krijgen is de kunst.

Zalig de barmhartigen, want God zal voor hen barmhartig zijn.

Zalig de geraffineerden, want zij zullen hun schaapjes op het droge brengen.

Zalig wie een rein hart hebben, want zij zullen God ontmoeten.

*Zalig de onruststokers, want die kunnen
in troebel water vissen.*

*Zalig die hun huik naar de wind hangen,
want daarmee hebben zij altijd voordeel
en men kan ze niets maken.*

*Zalig zijn jullie als de mensen je prijzen
en ophemelen en over je kletsen, omdat
jullie hen naar de mond praat en geen
eigen standpunt inneemt, want jullie
krijgen goede baantjes,
onderscheidingen en lintjes.*

*Zalig zijn de vreedestichters, want zij
zullen Gods kinderen zijn.*

*Zalig zij die vervolgd worden, omdat zij
doen wat God wil, want zij zullen met
God in de nieuwe wereld leven.*

*Zalig zijn jullie als men jullie uitscheldt
en achternazit en ten onrechte kwaad
van jullie spreekt, omdat jullie bij Mij
hoort.*

*Wees blij en gelukkig, want God zal
jullie rijk belonen.*